

Jordensdunkel II - *Ett muskötskott bort, 1706*

Av Margareta Danhard

När jag påbörjade min research fastnade jag för en markradarkarteringsbild över Herrgårdsparken, tagen 2023. En estetisk, lite suddig bild som visar vad som döljer sig under dagens strikta gräsmattsytor, en bild över den barockpark som anlades på 1750-talet. Trots att anläggningen är borta sedan länge bevarar jordlagren under ytan de gamla strukturerna, gångarna där människor gått och flanerat under årtionden, århundraden... Inspirerad av bilden började jag brodera verket, *Jordensdunkel I*, vilken visas i Sadelmakarlängan 4–26 juli 2026.

Min tanke var att fördjupa mig i historiska dokument vilka kunde berätta mer om barockparkens tid. Men jag leddes in på ett annat spår ...

... en berättelse om en kvinnas öde vid Österbybruk, där något blivit dolt i jordensdunkel vid pingstid 1706 nära den plats där Herrgårdsparken ett halvt sekel senare kom att anläggas.

Kvinnan heter Sara, en hammarsmedsänka. Det hon dolt i jorden var hennes nyfödda barn hon fått med gruvdrängen Mats Jacobsson. De var inte gifta vilket innebar att de begått brott då de avlat barn tillsammans. I rädsla för straff men framförallt för den skam det skulle innebära att föda ett oäkta barn, dolde Sara sin graviditet, barnets födelse samt barnet själv som hon grävde ner invid en jordfast sten i skogsbacken vid Österbybruk ett muskötskott* ifrån den plats där hon bodde i Österbybruk.

Åter igen en kvinna som blivit dömd till döden för barnamord och halshuggen medans barnets far kom undan med endast böter för sitt horsbrott. Mitt verk består av ett flätat band med tofs av ullgarn samt en text, ett upprop, en påminnelse om hur patriarkala, genusnormativa strukturer tränger in kvinnorna i hörn:

åter en kvinna dömd till döden för ett brått som begåtts av både en kvinna och en man

Att bandet kommit bli ett tecken för upprop mot och påminnelse om patriarkala strukturers verkan grundar sig i mitt tidigare konstprojekt *Ofrihetensrum*, där jag undersökt två för barnamord dömda kvinnor vilka ströp sina barn med sina egna yllestrumpeband. I ett av verken, *Yllebandsmanifestet*, uppmanas den som vill att fläta strumpeband och skriva sitt bidrag till upprop. Hitintills har 131 band flätats, detta band blir det 132a.

Tofsen får här fokus som ett eget väsen. Tung och mäktig. Den bär på kraft tänker jag, och hopp. I äldre tider trodde man på att genom att ta prästen i hand så överfördes hans gudomliga kraft till en själv. Det finns berättelser att när kvinnan inte fick ta prästen i hand efter ett missfall försökte hon åtminstone att få tag i att nudda prästens kappa för att få något av den gudomliga kraften och nåden. I bibeln nämns hur en kvinna som lidit av blödningar i tolv år närmar sig Jesus och tar på hans hörntofs, på hans mantel, för hon tänkte att får jag bara röra vid den så blir jag helad och frisk (Matt 9:20), vilket hon blev.

Min tofs grundar sig inte i att lyda guds patriarkala budord utan på att den bär på den kraft som ger hopp, hopp om ett mer jämlikt samhälle på alla plan. Kraft som inte dömer den som känner skam och förtvivlan utan den som helar, befriar och ser sanningen i vitögat.

* *Ett muskötskott var ett längdmått som utgick från hur långt ett muskötskott kunde nå, vilket var ca 225 meter. Detta avståndsbegrepp används i tingsprotokollet för att beskriva hur långt från Saras hus barnet låg nedgrävt.*

Till verksförteckning:

Namn: Margareta Danhard

Titel på verk: Jordensdunkel II - *Ett muskötskott bort, 1706.*

Teknik/material: Bandflätning och tofs/ullgarn och bomullsty

Storlek: 35 x 35 x 225 cm

Pris: Enligt överenskommelse